

О Рогатици кроз историју

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Рогатица се налази у источном дијелу Републике Српске. Смјештена је у котлини, дуж обала ријеке Ракитнице, на надморској висини од 525 метара. Њену котлину са сјеверозапада затвара брдо Луњ, а са истока и југоистока брда Голетица, Тмор и Засада. Површина општине Рогатица износи 644 km². Према попису становништва из 2013. године, на подручју општине Рогатица настањено је 11.603 становника, од чега је 90% српско становништво.

Орографски гледано, рогатички крај је претежно средњепланински. Од цијеле површине Рогатице, 20% је на надморској висини од 500 до 800 метара, док је чак 80% на надморској висини преко 800 метара. Највише планине су Деветак (1.417 m) и Сјемећ (1.497 m)

ИСТОРИЈА

Рогатички крај био је насељен још у бронзаном и халштатском периоду. Типични споменици материјалне културе из праисторијског доба у рогатичком крају су градине и громиле. Градинама данас народ назива остатке утврђених насеља старих Илира, а оне су, обично, положене на главицама брегова средње висине. Састоје се од насипа земље или наслаганог камена у облику зидова.

Када је у питању период Средњег вијека, не постоји довољно података о политичким, друштвеним и привредним приликама рогатичког краја, из тог времена. Ту празнину могуће је реконструисати помоћу остатака материјалне културе, на основу самих грађевинских остатака. Управо рогатички крај по броју таквих објеката спада у оне крајеве наше земље који су богати разним споменицима. Доказано је да је још у римско доба на подручју данашње Рогатице постојало знатно насеље. Овдје је и касније, у Средњем вијеку, егзистирало насеље, на шта нас нарочито наводе двије значајне чињенице: траса старог дубровачког средњовјековног пута из Дубровника у Сребреницу, која је управо ишла преко данашње Рогатице, и супструкције утврђења која и данас постоје у близини самог мјеста.

Наведена траса дубровачког пута иде преко терена данашње Рогатице и била је кроз више вијекова фреквентирана. На њој је у данашњој Рогатици морао бити трг којим су се служили и Дубровчани, а који се касније и спомиње. Према документима Дубровачког архива, познато је да је Рогатица у 14. и 15. вијеку била центар једног богатог сточарског краја, одакле је Дубровник увозио стоку. Из 1425. године имамо први конкретан спомен Рогатице, и то баш у вези са дубровачком караванском трговином. И по томе се види да је Рогатица као насеље и трг постојала и прије периода турске владавине у овим крајевима.

Само име Рогатица је домаћег, словенског поријекла. Треба напоменути да је овдје у средњем вијеку живјела и породица сличног имена, Рогатићи. Рогатица је у 14. и 15. вијеку била уско везана за један други град, утврђење Борач, и за његове господаре Радиновиће, односно Павловиће, који су у 15. вијеку држали у својој власти цио крај од изворишта ријеке Босне до Дрине, укључујући и трг у Рогатици. По том граду, једно вријеме, током првих година турске власти у овом крају и сам трг Рогатица називао се Борач (Базар Борач). Град у којем су били дворови наведене властеле лежи изнад лијеве обале ријеке Праче, уз данашње село Варошиште. Главни дијелови његових бедема давно су разрушени и разнесени, али се већ по обрисима темеља може закључити да је то била једна од најпространијих средњовјековних утврда у Босни. Турци су Борач заузели нешто прије 1466. и ускоро иза тога су га напустили. Историја и архитектура овог града, као и прошлост његових господара Павловића, већ су обрађени у литератури. Вриједно је овдје напоменути да постоји вјероватноћа да је Борач, о којем овдје говоримо, друга утврда таквог имена, а да је прва и старија била на супротној страни Месића, између даашњих села Борач и Брчигово, гдје се још

и сада на једној коси виде остаци неке утврде. На овај закључак нас упућују не само остаци утврде, него и име самог данашњег насеља Борач, које се налази непосредно уз утврду.

У непосредној близини млађег Борча, налази се село Варошиште, локалитет Царина и некропола стећака. То нам показује да је град Борач имао и своје предграђе, које се заиста спомиње у историјским документима оног времена под именом Sotto Boraz. За познавање прошлости рогатичког краја у Средњем вијеку од нарочите је важности и друга бројна врста средњовјековних споменика. То су камени надгробни споменици – стећци, често са натписима, скулптурама и хералдичким украсним мотивима. Поред некрополе у Варошиштима, импозантна некропола налази се и у оближњем селу Лађевине. У њој су се својим димензијама нарочито истицала два стећка у облику саркофага, од којих је један, са натписом, стајао на гробу Влатка Влађевића, а други на гробу војводе Миотоша и његовог сина Стјепка. Од 1914. године оба та стећка налазе се у башти Земаљског музеја у Сарајеву као најкарактеристичнији и најрепрезентативнији споменици те врсте у Босни и Херцеговини. Усамљених стећака, али и некропола имамо у мјестима попут Сочица, Добрача итд. Крајем 19. и почетком 20. вијека, у Рогатици почињу са радом прва пилана за обраду дрвета, циглана, а изграђене су многе путне комуникације. Српска основна школа почела је са радом 1880. године, а три године касније у Рогатицу је дошао и први цивилни љекар.

Један од највећих злочина почињених над српским народом, икада, десио се у Старом Броду, 1942. године, на обалама ријеке Дрине, гдје је убијено око 6000 Срба са подручја Сарајевско-романијске регије.

Литература: Монографија „Рогатица“ Свјетлост, Сарајево, 1966. год.